

מעשה שכם

א. מבוא

מעשה שכם הוא המעשה הראשון המפגיש אותנו עם בני יעקב כאנשים בעלי שיקול דעת עצמאי, שאינם פועלים רק "בנים של". בני יעקב לא היו נביאים, וה' לא נגלה אליהם. הם לא פגשו מלאכים, ולמעט יוסף,⁵ אף לא זכו לחלומות נשגבים ולגסים גלויים. מבחינה מסוימת, המפגש הראשון עמם בפרשתנו הוא מבט ראשון שלנו על עצמנו, כעם ישראל, במעין חז"ל.

מעשה שכם מעלה שאלה חמורה על רמת המוסר שהנחתה את בני יעקב כעת ששניים מהם הכו את בני העיר לפי חרב בהיותם כואכים, לאחר שבאו בברית עמם. שאר בני יעקב אישרו בדיעבד את פעולתם, כשבאו לבזוז את העיר בעקבות הכאתה על ידי שמעון ולוי. במעשה חמור ומורכב זה נדון בפרק שלפנינו.

ב. שני צדדים במעשה שמעון ולוי

רגשות מעורבים מלווים אותנו בקריאת מעשה שכם. מן הצד האחד יש לנו נטייה ברורה לשפוט לחומרה את מעשיהם של שמעון ולוי, וגם של אחיהם המסייעים להם. הפרת ברית והכאת אוכלוסייה שלמה לפי חרב, בלא להבדיל בין דם לדם ובין חייב לזכאי, מחייבות ביקורת קשה. במקום אחד התורה אכן מתייחסת כך למעשה:

שָׁמְעוֹן וְלֵוִי אֲחִים בְּלִי חֶמֶס מְכֻדְתִּיהֶם: בְּטָדָם אֶל תְּבֹא נַפְשֵׁי בְּקָהֶלֶם אֶל

תַּחַד פְּבַדִּי בִּי בְּאֶפֶס הָרְגוּ אִישׁ וּבְרָצָנָם עָקְרוּ שׁוֹר:

אֲרוּר אֶפֶס כִּי עָז וְעִבְרָתָם כִּי קָשְׁתָה אֶחְלָקֶם בְּיַעֲקֹב וּבְאֶפֶס בְּיִשְׁרָאֵל:

(מט. ה-ז)

בפשטות נראה שיעקב כילה בהם את זעמו בעיקר על מעשה שכם. התורה אינה מוחה בפני יעקב על גזר הרצח הקשה שגזר על שמעון ולוי, ומשמע שהיא מסכימה עמו.

5. יוסף היה אביהם של שני שבטים, מנשה ואפרים. מכאן שהיה במדרגת ביניים בין האבות ובין השבטים, ועוד נדון בכך בפרשות הבאות.

לקרוא למקום מחניים. על פי גרסה זו, האירוע התרחש לפני ששלח מלאכים אל עשו. על פי הגרסה השנייה, לא כך היה הרבר, אלא יעקב פגש במלאך אחד, נאבק עמו, ולבסוף קרא למקום פניאל.

גישה ביקורתית זו בלתי-אפשרית בשל פגיעתה בקדושת התורה. רוב המפרשים דחו את ההנחה הבסיסית שמניחים חכמי הביקורת, ולדעתם לפנינו שני מעשים שונים. לעומתם, הרמב"ם העלה את האפשרות שאכן קיים קשר בין המעשים, אך עשה זאת בדרכו שלו:

וכן ביעקב אמר "ויפגעו בו מלאכי אֱלֹהִים", ואחר כן התחיל לבאר איך קרה עד שפגעו בו, ואמר שהוא שלח שלוחים ופעל ועשה, "ויוותר יעקב לבדו וגו'", וזהו מלאכי אֱלֹהִים הנאמר עליהם תחלה "ויפגעו בו מלאכי אֱלֹהִים". וזה ההתאבקות והדיבור כולו במראה הנבואה (מורה הנבוכים, חלק ב, פרק מב).

לדעת הרמב"ם, לפנינו מבנה של כלל שאחריו יבואו פרטיו. מתחילה סיפור התורה על המלאכים בלשון כללית, ואחר כך, במקום הנכון, אחרי שליתם המלאכים, סיפרה התורה את פרטי פגישת יעקב עם המלאכים ואת פרטי מאבק יעקב עם המלאך במעבר היבוק.

זכינו אפוא לתובנה חשובה: מכוח פשוטו של מקרא, הנוטה לראות קשר בר המעשים, הגיעו המבקרים למסקנה המבקשת לקעקע את קדושת התורה. לעומתם, מכוח אותם נתונים ממש הגיע הרמב"ם לדרך פרשנות נכונה ומתקבלה בתורת ה'. נמצאנו למדים שהמסקנה מן הנתונים נתונה כמירה רבה לרצון ולמידת אמונתו היסודית של הפרשן.

אך יש גם צד שני. בני יעקב נבחרו כאחד להיות עם ה'. דבר זה לא קרה לבני אברהם ולא לבניו של יצחק, שם בחר הקב"ה באחר ופסל את האחר. בחירתו של הקב"ה נובעת, בין היתר, מדרכו המוסרית של הנבחר, ואם בחר הקב"ה בכל בני יעקב, נראה שמעשיהם בשכם אינם מהווים עוולה מוסרית שאין עליה כפרה.

זאת ועוד, נראה כי ישנו צורך חשוב להגיב על אונס דינה בדרך שונה מכריתת ברית משפילה עם חמור ובני עירו. הדבר עשוי לבעור בעצמותינו שבעתיים מאחר שכריתת הברית בין משפחת האנוסה לבין חמור ואנשיו בעלי הכוח נראית כממשיכה את ההשתחויות הרבות של יעקב אל עשו במפגשם ליד היבוק. האומנם נגזר על בני ישראל להיות בארץ ה' רק באמצעות השתחויות כפויות ובריתות כפויות בעקבות מעשי אונס?

זאת ועוד, על אף דבריו החמורים של יעקב שהובאו לעיל, בפרשתנו סופו של הוויכוח הנוקב בין יעקב לבניו נראה אחר:

וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל שְׁמֵעוֹן וְלֹוֹי עֲבַדְתֶּם אוֹתִי לְהַבְאִישְׁנִי בַּיָּשֵׁב הָאָרֶץ
בְּנִצְעָנִי וּבְפָרְדִּי וְאֲנִי מָתִי מִסָּפֶר וְנֶאֱסַפְנִי עָלַי וְהַכִּנִּי וְנִשְׁמַדְתִּי אֲנִי וּבֵיתִי:
וַיֹּאמְרוּ הַבְּזוּנָה יַעֲשֶׂה אֶת אַחֲזָנָה: (לד, ל-לא)

מן הדרך שהתורה בחרה בה לסיים את הוויכוח נראה שהיא נותנת את זכות המילה האחרונה לשמעון וללוי, לא ליעקב. יעקב מביא נימוק מעשי של חשש ופחד, ואילו שמעון ולוי מביאים נימוק ערכי. נראה מכאן שהתורה מצדיקה את המעשה, לפחות בריעבד. יתר על כן, התורה אף טורחת לציין שחששו של יעקב היה מוטעה:

וַיִּשְׁעוּ וַיְהִי חֶפֶת אֶל־לוֹהִיִּם עַל הָעָרִים אֲשֶׁר סְבִיבֹתֶיהֶם וְלֹא רָדְפוּ אֲחֵרָי
בְּנֵי יַעֲקֹב: (לה, ה)

מן הדברים עולה שאכן שתי אפשרויות לפנינו, שני צדדים במעשה שמעון ולוי. באופן עקרוני העדיפו מפרשינו את הדרך השנייה, המצדיקה את בני יעקב. עם זאת, השניות בהתייחסות למעשה שמעון ולוי מחייבת פרשנות.

ג. המניעים למעשה

הרמב"ם התייחס למניעים של בני יעקב במסגרת פסיקתו על שבע מצוות בני נח, ובכללן מצוות הדינים:

וכיצד מצווין הן על הדינון? חייבין להושיב דיינין ושופטים בכל פלך
ופלך לדון בשש מצוות אלו, ולהזהיר את העם. ובן נח שעבר על אחת

משבע מצוות אלו יהרג בסייף, ומפני זה נתחייבו כל בעלי שכם הדינה, שהרי שכם גדל והם ראו וידעו ולא דנוהו (רמב"ם, הלכות מלכים ומלחמותיהם, ט, יד).

לדברי הרמב"ם, אנשי שכם נידונו על כך שלא קיימו את מצוות הדינים, ולא הענישו את שכם על שאנס את דינה. עונשם של אנשי שכם היה מיתה, ובני יעקב הוציאו לפועל את גזר הדין המתבקש.

הרמב"ן (בפירושו על לד, יג) השיג על הרמב"ם, ובקושיותיו נעסוק להלן. לענייננו, דעת הרמב"ן היא שהמניע למעשה שמעון ולוי היה "להינקם מהם בחרב נוקמת". מכוח השקפה זו נדחק הרמב"ן למצוא את ההצדקה במעשה שמעון ולוי. אבקש להציע גישה שלישית, ולפיה המניע למעשה לא-היה ענישה ואף לא נקמה, אלא פעולת חילוק:

וַיִּקְחוּ שְׁנֵי בְנֵי יַעֲקֹב שְׁמֵעוֹן וְלֵוִי אֶחָי דִּינָה אִישׁ חֲרָבוֹ וַיָּבִיאוּ עַל הָעִיר
בָּעֵט וַיַּהַרְגוּ כָּל זָכָר: וְאֵת חֲמוֹר וְאֵת שָׁכֶם בְּנֵי הָרֹגוּ לְפִי חֲרָב וַיִּקְחוּ אֶת
דִּינָה מִבֵּית שָׁכֶם וַיֵּצְאוּ: (לד, כה-כו)

דינה לא רק נאנסה ועונתה בידי שכם, אלא גם נחטפה והוחזקה בביתו במשך המשא ומתן עם בני יעקב, וגם אחריו. שמעון ולוי אחיה היו נחושים לחלץ אותה מביתו.

בני יעקב הרגו כל זכר, ונראה לפרש שמשמעות הדברים היא הריגת כלל הלוחמים בשכם. כל זכר שמסוגל היה לשלוף את חרבו למולם – נהרג. שמעון ולוי לא יכולים היו לחלץ את דינה מבית חמור נשיא הארץ ולשוב לבית אביהם בלא להרוג את שכם ואת חמור, את כל שומרי הראש ואת שאר הלוחמים שעמדו בדרכם. זוהי דרכה של פעולת חילוק, שגספים בה גם חפים מפשע גלוי.⁶ שני

6. האם יש הצדקה מוסרית להרוגים כה רבים כדי לחלץ חטופה אחת? קשה לענות על כך. נוכל להגות, בדרך שרירותית, שבשכם היו כמה מאות זכרים-לוחמים. ננסה להיזכר לשעה קלה במצב הרוח הלאומי שלנו בעת שגלעד שליט היה חטוף בידי מחבלי החמאס בעזה. אילו היתה נערכת פעולה לחילוץ, והיו נהרגים בה כמה מאות מן התומכים פסיבית בטרור ומשתפים פעולה ברמה זו או אחרת עם התוטפים, האם היא היתה פסולה מבחינה מוסרית? אני מעריך שלא בהכרח תהיה בין הקוראים תשובה אחידה לשאלה זו.

יש להזכיר שגם מלחמת טרויה שבאסיה הקטנה נועדה לחלץ אישה אחת שנחטפה, הלנה, אשתו של מנלאוס מלך ספרטה, ונהרגו בה רכבות חיילים. להבדיל, המניע הישיר לפרוץ מלחמת העולם הראשונה היה התנקשות באדם אחד (יורש העצר האוסטרו-הונגרי). במלחמה נהרגו כידוע כשנים-עשר מיליון איש. ושוב להבדיל, מלחמת שלום הגליל פרצה אף היא בעקבות התנקשות באדם אחד – שלמה ארגוב הי"ד, שגריר ישראל בבריטניה.

דורות לפני כן הכה אברהם העברי עם שלוש מאות ושמונה-עשר לוחמיו את כל צבאותיהם של כדלעומר וחבריו, בעת שמטרתו המוצהרת היתה לחלץ איש אחד, לוט בן אחיו, ואת משפחתו מן השבי.

ד. הפרת הברית

מעשיהם של שמעון ולוי הפרו ברית מפורשת שנכרתה עם אנשי שכם:

וַיַּעֲזֹב בְּנֵי יַעֲקֹב אֶת שְׁכֶם וְאֶת חֲמוֹר אֲבִיו בְּמִדְבַּר וַיֵּדְבְּרוּ אִשְׁרָאֵל אֶת דִּינָה אֲחֻתָּם: וַיֹּאמְרוּ אֵלֵיהֶם לֹא נִזְכָּל לַעֲשׂוֹת הַדָּבָר הַזֶּה לְתֵת אֶת אֲחֻתֵּנוּ לְאִישׁ אִשְׁרָאֵל לֹא עָדְלָה כִּי חֲרָפָה הוּא לָנוּ: אֵין בְּזֹאת נָאוֹת לָכֵם אִם תִּהְיוּ כָמוֹנוּ לְהַמְלִיךְ לָכֵם כָּל זָכָר: וְנָתַנּוּ אֶת בָּנֵיהֶם לָכֵם וְאֶת בָּנוֹתֵיכֶם נָקַח לָנוּ וַיִּשְׁבְּנוּ אֶתְכֶם וְהָיוּ לְעַם אֶחָד: (לד, יג-טז)

ברית זו נכפתה עליהם בכורה הגסיבות. נזכיר שחמור ושכם בנו לא באו למשא ומתן ולברית בידיים נקיות. בעת ניהול המשא ומתן היתה דינה כלואה בביתם בעל כורחה ובעל כורחם של אביה ואחיה. על כן, שמעון ולוי לא ראו עכבה מוסרית בחילול ברית זו.

כאן המקום לשאול, האם פעלו שמעון ולוי רק על דעת עצמם, או שהיו עם אחיהם בעצה אחת? הפסוקים שהבאנו מעידים לכאורה על עצה אחת של כולם, שהרי כל האחים הציעו את רעיון ברית המילה, שהביא בסופם של שלושת הימים להריגת אנשי העיר. התורה מעידה שהברית מראשיתה נעשתה במרמה ולא בידיים נקיות. אלא שאם כך, מדוע העניש יעקב ביומו האחרון רק את שמעון ואת לוי? נראה שהאחים שבאו מן השרה לא ידעו איך להיחלץ מפרשת האונס והחטיפה. שכם הציע להם לדרוש ממנו כל דבר, כרצונם. הם דרשו ממנו בכוונה משימה שלא היה כל היגיון ששכם יצליח לעמוד בה; וכי אנשי עיר שלמה יסכימו למול את עורלתם רק מפני שחשקה נפשו של בן הנשיא בנערה זרה? בני יעקב ענוהו במרמה והעמידו לפניו רדישה שלא יוכל לקיים, וממילא יאלץ לשחרר את דינה.

כאן באה ההפתעה הקשה. כל בני העיר נימולו, ויעקב ובניו מצאו עצמם במצב בלתי-אפשרי, שבו עליהם לחלץ את האחות מן השבי בבית שכם כאשר הברית שהתחייבו לקיימה מונעת זאת בפירוש. דברים אלה עמדו בסתירה זה לזה. מה לעשות ואיזה ערך להעדיף? שמעון ולוי לכדם נתנו תשובה גחרצת לכך, בעוד בני יעקב האחרים לא בהכרח היו באותה עצה.

יעקב הכריע נגד שמעון ולוי. לדעתו לא היה ניתן להפר את הברית עם אנשי שכם אף על פי שנכרתה בכפייה ותחת לחץ העובדה שדינה היתה חטופה. לולא

הרגו שמעון ולוי את שכס ואת חמור, הוא היה מוכן בדיעבד שרינה תינשא לשכס המהול, והיה מוכן להתמודד עם האתגר של חינוך אנשי שכס לעבוד את ה'. בניו כאמור סברו אחרת.

ייתכן שתגובתו החמורה של יעקב לא נבעה רק מהפרת הברית ומן המלחמה בשכס אלא גם מהתנהגותם של הבנים בתום הקרב:
בְּנֵי יַעֲקֹב בָּאוּ עַל הַחֲלָלִים וַיִּבְּצוּ הָעֵיד אֲשֶׁר טָקְאוּ אֲחֻזָּתָם: (לד, כז)

פשע ביזת העיר הוא חמור ביותר, ובמידה רבה מעיב על מעשה החילוף והופך אותו להפרת ברית ולהרג לשמו. עד כמה יכול פשע הביזה לפרש למפרע את מעשה החילוף כמעשה טמא ואסור? זוהי שאלה שנותיר לשיפוטו של הקורא.

ה. דין באנשי שכס

הזכרנו לעיל את דברי הרמב"ם בדבר המשפט ששפטו בני יעקב את אנשי שכס. כאמור, הרמב"ן הקשה על הרמב"ם, ועיקר קושייתו: בן נח חייב מיתה על עבירה שעבר, ולא על התרשלות בקיומה של מצוות עשה. אף שאנשי שכס בוודאי נדרשו להעמיד דינים, אין להורגם על שהתרשלו בכך.

לדעתי, ישנן שתי תשובות על השגת הרמב"ן, ויש צורך בשתייהן כאחת:
א. אנשי שכס שיתפו פעולה באופן פעיל עם מעשה החטיפה בכך שנעתרו לבקשת חמור ושכס למול את עורלתם, כדי שחמור ושכס יוכלו להמשיך ולהחזיק בנערה בעל כורחה ובעל כורחם של אביה ואחיה. מכאן ששותפותם בעבירה לא היתה רק בכך שלא מינו דינים להעניש את הגזלנים, אלא בכך שסייעו לגזילה במו ידם!

ב. אנשי שכס הזכרים לא נהרגו בכוונה תחילה אלא משום שהיו עלולים להפריע לחילוף הנערה מבית חוטפיה.

במושגים שלנו היום יש להחשיב את אנשי שכס כאוכלוסייה בלתי-לוחמת, המשתפת פעולה עם האויב ומגוננת עליו. מדובר על אנשים שהצבא הנלחם באויב לא ירצה להורגם, אך הוא יהרוג בהם כדי לחלץ את אנשיו מסכנה ברורה. אילו לא היו משתפים פעולה עם האויב, אפשר שהצבא הלוחם היה נמנע מלהורגם, גם אם בכך היה לוקח על עצמו סיכונים.

הצעה זו פותרת קושיה נוספת שהקשה הרמב"ן. לדבריו, אף אחד לא מינה את בני יעקב ל"דייני כנען", וכדרך שלא הרגו בכנענים על עבירות אחרות (כגון עבודה זרה), כך לא היתה להם כל סמכות לדון את אנשי שכס על הגזל. על פי

דרכנו, בני יעקב אכן לא הלכו להרוג כנענים עבריינים באשר הם אלא לחמו על הגנתם ועל חילוצה של אחותם.

ו. בין יעקב לבניו

כסופו של דבר נענשו שמעון ולוי בעונש חמור ואיבדו את נחלתם. אכן, כפי שאמרנו, התורה מראה במעשה שכם פנים לכאן ולכאן. זאת ועוד, הרמב"ם מצדיק בפירוש את מעשיהם וקובע שפעלו כדין. ובכן, מאליה נשאלת השאלה: מדוע נענשו בעונש כה חמור?

התשובה לכך גלומה בהערה שכבר רמזנו עליה לעיל. בני יעקב נקלעו למבוי סתום בעקבות הברית עם שכם והתעורר צורך דחוף לקבל החלטה. במשפחה היו מי שאמרו להכריע בכך: יעקב, אבי המשפחה וראשה. שמעון ולוי נטלו ממני במעשה שכם את המנהיגות שהוא היה זכאי לה. אפשר שהשתחוויותיו הרבות לעשו גרמו לאובדן הילת המנהיגות שהיתה לו בדרך טבעית, ואפשר שהיתה לכך סיבה אחרת. בין כך ובין כך, משעה ששמעון ולוי פעלו בדרכם ולא מכר סמכותו, הם איבדו את זכותם להיות צודקים. הביזה שערכו בני יעקב בשכם הצטרפה לחטא בינוי האב.

ז. כיבוש שכם וגלילותיה

וַיִּסְעוּ וַיְהִי חַתַּת אֱלֹהִים עַל הָעָרִים אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֵיהֶם וְלֹא יָדָפוּ אֶחָד
בְּנֵי יַעֲקֹב: (לה, ה)

הפסוק עשוי להתפרש כנס גלוי: הקב"ה הטיל פחדו על הערים שסביב שכם ובניהן לא פגעו בבני יעקב. עם זאת, על פי דעה אחת במדרש, שהובאה גב ברש"י, הפחד שנפל על הערים לא היה מקרי:

וְאֵיךְ נִתְּנִי לָךְ שְׁכֶם אֶחָד עַל אֶחִידָא אֲשֶׁר לְקַחְתִּי מִיַּד הָאֱמֹרִי בְּחָרְפִּי
וּבְקִשְׁתִּי: (מח, כב)

כשהרגו שמעון ולוי את אנשי שכם נתכנסו כל סביבותיהם להודווג להם, וחגר יעקב כלי מלחמה כנגדן (רש"י, שם).

לפי דרך זו לא היתה "חתת אֱלֹהִים" שנפלה על הערים עניין מופשט, אלא פה"א אמיתי בעקבות מלחמה שערכו סביבותיה של שכם נגד יעקב ובניו בעקבה מעשה שכם. יעקב ובניו ניצחו במלחמה זו בחרבם ובקשתם, וכבשו את סביבה

שכם ואת כל ארץ שכם. יעקב העניק ליוסף לפני מותו לא רק את העיר שכם,⁷ אלא את כל מרכז השומרון, מבית אל בדרום ועד הגלבוע שבצפון. זוהי ארץ שכם הגדולה, שלקח יעקב מאת האמורי בחרבו ובקשתו.

אפשר שבעקבות הניצחון הגדול כפו בני יעקב על יושבי האזור לכרות עמם ברית. אין זה מן הנמנע שגם הפעם כללה ברית זו את ברית המילה. בעלי בריתם החדשים של בני יעקב ירשו מחדש גם את העיר שכם. אם אמנם כך קרה, נוכל להבין את שנמצא בתעודות עתיקות,⁸ שבעת שכבש יהושע את הארץ מן הכנענים, מלך שכם שיתף עמו פעולה, ומלך ירושלים מתלונן על כך בפני פרעה מלך מצרים. ואולם, מלך שכם אינו מופיע עם שלושים ואחד המלכים שכבש יהושע בארץ ישראל. כמו כן, בני ישראל באו להר גריזים ולהר עיבל שבגזרת שכם סמוך למועד כניסתם לארץ באין מפריע ובלא מלחמה. ניתן לשער אפוא שבני יעקב הושיבו במקום את בעלי בריתם, והללו סייעו לגשראל בכיבוש הארץ.⁹ ארץ שכם ובעלי בריתה הגיעה בדרום עד רמת בנימין. חמור נשיא שכם היה חווי (לר, ב), וכן הגבעונים ששיתפו פעולה עם ישראל בימי יהושע היו חווי (יהושע ט, ז). אפשר שהם בני בניהם של כורתי הברית מאונס עם בני יעקב אחרי המלחמה בארץ שכם.

7. אנו יוצאים כאן מההנחה המקובלת במדרש ואצל חלק מן המפרשים, ש"שכם אחר" היא העיר שכם. אחרים מפרשים שהכוונה לחלק אחר, ללא קשר לעיר שכם.

8. למלך אדוני – מכתבי אל-עמרננה (בתרגום לעברית, ירושלים – באר שבע, תשס"ה), איגרות 289–290.

אל-עמרננה היה כפר דל על חורבות העיר אחתאתן, המובילה ממזרח לנא אמן לאורך מזרח הנילוס. בשנת תרמ"ז נחשפו שם באקראי לוחות חומר מן המאה הארבע-עשרה לפני ספירת הנוצרים, שהיו "הארכיון המת" (כלומר תעודות חסרות חשיבות מעשית) של פרעה אנחתון (אמנחותפ הרביעי). בשנת תרנ"א נחפרה שם "לשכת הסופרים", ולמצאו בה תעודות רבות מאוד. התעודות שנחשפו ושתורגמו כוללות איגרות רבות שנשלחו אל מלך מצרים ממלכים ומאישים שונים בארץ כנען. לענייננו, נמצאה באיגרות תלונה מפורשת של מלכי ארץ ישראל על לכאי מלך שכם, המשתף פעולה עם בני ע'פיר, כלומר עם בני ישראל.

9. משנכבשה הארץ, היה צורך לוודא שאותם בעלי ברית, שאינם יוצאי מצרים ואינם בני האבות, אכן רואים עצמם כחלק מעם ישראל ואינם עוברים עבודה זרה. לשם כך קיים יהושע את המעמד שעליו אנו קוראים בפרק כד בספר יהושע.